

รอยร่ำ

ไทรบุรี ดอกบัวแก้ว
สถาบันวิจัยสังคม

๖ ถ้ำเชียงดาว (1)

๖
ถ

ถ้ำเชียงดาวเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ประวัติของถ้ำเชียงดาวที่เขียนขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ โดยอารยันตคุปต์ กล่าวว่าบนยอดดอยอย่างสูงมีลักษณะเป็นอ่างอยู่ ๒ แห่ง อ่างใหญ่มีบริเวณประมาณ ๔-๕ ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก คือทางด้านอำเภอเชียงดาว ส่วนอ่างเล็กอยู่ทางทิศตะวันตก มีพื้นที่ประมาณ ๑ ไร่เศษ ภายในถ้ำนั้น พรหมฤๅษีผู้วิเศษได้เรียกประชุมอินทร์พรหมยมนาถ เณรมิตรของวิเศษหลายอย่างคือ พระพุทธรูปทองคำ พระเจดีย์ทองคำ ต้นโพธิ์วิเศษ ช้างวิเศษ ดาบวิเศษ ผ้าทิพย์ อาหารทิพย์ สิ่งของเหล่านี้มีไว้สำหรับพระยาธรรมิกราช ผู้จะมาเกิดในวันข้างหน้า โดยพระอิศวรสั่งให้เทวรักษ์ตนหนึ่ง คือเจ้าหลวงคำแดง หรือเจ้าสุวรรณคำแดง เป็นผู้ดูแลรักษาไว้

จากปากถ้ำเข้าไป ๓๐๐ วา มีทางแยกไปตามสถานที่ต่างๆ ผู้ที่ต้องการจะเข้าไปพบสิ่งวิเศษดังกล่าว ต้องชำระร่างกายให้สะอาด และบูชาที่ปากถ้ำด้วยเทียนเงิน ๓๐๐ เล่ม เทียนดำ ๓๐๐ เล่ม ต้นดอก ๔ ต้น ชื่อดำ ๘ ผืน ช่อแดง ๘ ผืน ช่อเหลือง ๘ ผืน ช่อขาว ๘ ผืน ปรุที่ป ๑,๐๐๐ ดวง หากใครมีจิตใจไม่บริสุทธิ์ จะไม่มีโอกาสกลับออกมาได้

เมื่อเข้าไปแล้วจะมีทางแยกไปอีก ๕๐ วา มีแม่น้ำสายหนึ่งชื่อโนตะนทีไหลมาจากใต้แท่นพระพุทธรูป บริเวณนั้นมีบ้านชาวลับแล ๖ หลัง จะพบเสื้อผ้าทิพย์ เมื่อสวมใส่แล้วให้เดินต่อไปอีก ๗๐๐ วา จะมีสระน้ำกว้างด้านละ ๘๐ วา ที่มีมูมสระด้านเหนือจะมีโพลงกว้างพอลอดไปได้ ให้บูชาด้วยแกงส้ม แกงหวาน มะพร้าวอ่อน เทียน ๔ เล่ม ดอกไม้ ๔ ดอก บูชาทั้งสี่ทิศ

เมื่อลอดเข้าไปประมาณ ๒ วา จะพบเมืองพระยานาควิรูปักษะ ซึ่งมีอาหารทิพย์ เมื่อเดินต่อไปจะพบพระพุทธรูปทองคำประดิษฐานอยู่บนแท่นแก้ว ๗ ประการ พร้อมทั้งบันไดเงิน บันไดทอง ด้านล่างมีทรายเงินทรายทอง ให้บูชาด้วยแกงส้ม แกงหวาน เทียน ๑๐๐ เล่ม ช่อแดง ๑๗ ผืน ช่อขาว ๑๗ ผืน เมื่อขึ้นไปด้านหลังพระพุทธรูปจะพบพระฤๅษีนั่งภาวนาอยู่ ให้บูชาด้วยดอกไม้ ๗ อย่าง

ต่อจากนั้นไปอีกจะพบแท่นประทับของเจ้าหลวงคำแดง ให้บูชาด้วยเทียน ๔ เล่ม ดอกไม้ ๔ ดอก น้ำนมวัว ๒ ถ้วย น้ำตาล ๕ ก้อน ถัดจากนั้นไปอีก ๓๐๐ วาจะมีแม่น้ำลูกเพียงอก เป็นสถานที่มีโรงช้างวิเศษ ให้บูชาด้วยหญ้า ๕ กำ อ้อย ๑๐ ท่อน

ส่วนของวิเศษอื่นๆ ตำนานมิได้ระบุว่าอยู่ที่ไหน แต่กล่าวว่าในถ้ำเชียงดาวมีพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า และของพระสาวกบรรจุไว้ โดยมีพระเจ้าอนันนทราชาผู้ครองเมืองเชียงดาวเป็นผู้อุปถัมภ์ดูแล

ส่วนประวัติความเป็นมาของถ้ำเชียงดาว ที่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้น ปรากฏรวมอยู่ในเอกสารโบราณเรื่องตำนานอ่างสงขเชียงดาว ต้นฉบับเป็นของวัดสันป่าข่อย จ. เชียงใหม่ ส่วนอีกเรื่องหนึ่งเป็นตำนานอ่างสูงฉบับวัดแสนฝาง จ. เชียงใหม่ และตำนานอ่างสูงเชียงดาว ฉบับวัดป่าแดด จ. เชียงใหม่ ตำนานทั้งสามเรื่องดังกล่าวนี้ อยู่ในตอนท้ายของเรื่องตำนานพระธาตุพระบาท ซึ่งในตอนท้ายนั้นได้กล่าวถึงรายละเอียดภายในถ้ำเชียงดาวมีความยาว ๕ หน้า โบราณและเป็นเนื้อหาอันเดียวกับที่อารยันตคุปต์เขียนไว้ โดยตำนานอ่างสูงฉบับวัดสันป่าข่อย คัดลอกไว้ในปี พ.ศ. ๒๔๓๑ หรือเมื่อ ๑๑๖ ปีที่แล้ว แปลเป็นไทยได้ ดังนี้

ศรีสวัสดิ์ ที่นี้จักกล่าวยังตำนานนิทานปางเมื่อพระพุทธเจ้าแห่งเรานิพพานไปแล้ว ยังเมืองกุสินาราแล อรหันตาเจ้าทั้งหลาย ๕๐๐ ตนก็เฝ้ายังธาตุพระเจ้ามาไว้ยังดอยสงขที่นี้ เลยได้ชื่อว่าอ่างสงขเชียงดาว พระยาอินทร์ พระยาพรหม และเทวดาเจ้าทั้งหลาย ก็จึงจักแบ่งก่อสร้างยังมหาเจดีย์ทองคำหลัง ๑ แล้วด้วยทองคำทั้งแห่ง สูงได้ ๓ ศาตุมาบรรจุไว้ยังพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า แล้วอรหันตาเจ้าทั้งหลาย ๕๐๐ ตนก็เลยนิพพานในถ้ำที่นั้น ยามนั้นยังมีพระยาตน ๑ ชื่อว่าอนันนทราชา กินเมืองเชียงดาวที่นั้น ก็ได้ส่งสการสรีระคาบยังอรหันตาเจ้าทั้งหลาย ๕๐๐ ตน อันได้นิพพานไปนั้นทุกองค์

ดอยม่อนนี้สูงได้โยชนะ ๑ แล ยังมีเจ้าฤๅษีตน ๑ ชื่อว่าพรหมฤๅษีกับทั้งพระยาอินทร์ พระยาพรหม พระยานาคตนชื่อว่าวิรูปักษ กับทั้งเทวดาอันเป็นมเหสีก็จึงชวนกันก่อสร้างแบ่งพระพุทธรูปยืนตน ๑ สูงได้ศาตุ ๑ คือว่า ๒ พันวา แล้วด้วยทองคำทั้งแห่งก็ไว้ยังดอยที่นั้น ให้เป็นที่ไหว้และสักการบูชาแก่คนและเทวดาทั้งหลาย บุคคลผู้ใดรู้ว่าพระพุทธรูปเจ้าองค์วิเศษ องค์ประเสริฐสถิตอยู่ในถ้ำที่นั้น และได้ไหว้บูชาแต่ที่ไกลและที่ใกล้ ก็จักจำเริญด้วยบุญเป็นอันมากนัก ก็จักมีอายุมันยืนยาว กระทำอันใดก็จักสมความปรารถนาทุกประการแล.

(อ่านต่อฉบับหน้า)